

MAGYAR KURIR

Bétsből, Januárius' 23-dikán 1818.

Spanyol Ország.

A' multt Dec. 30-dikán látott világot az a' Királyi Végzés, mellynél fogva a' Rabszolgákkal való kereskedést a' Spanyol Király nem ugyan egyszerre egészen, mindazáltal szükséges meghatározott idő-szakaszok szerint eltörli. Ezen Végzéshez képeest semmiféle Spanyol alattvalónak sem szabad az napságtól fogva, mellyen ez a' Végzés költ, az Aequatortól észak felé rabszolgákkal kereskedni. A' ki pedig azt mérészelné tselekedni, ha rajta kapják, a' Philippini szigeteken való 10 esztendei számkivetés lesz a' büntetése. Az Aequatortól dél felé ezen Végzés alá íratásának napjától fogva 2 esztendőig 5 hónapokig, és így az 1820-diki Májusnak 30-dik napjáig folyhat az; melly idő eltelvén itt is meg lesz az tiltva.

Svédzia és Norvégia.

A' Király ö Felségének azon beszédeben, mellyel a' multt esztendő végén kezdődött rendkívül való Országgyűlés felnyitattott, említés volt arról tétetve, hogy nem sokára egy finantziái jóvállást fog ö Felsége az Ország Rendjeivel közleni. Ez a' projectum már világot látott, és 4 árkusbol áll mind öszve. Summája, lehető rövidséggel ez: „Ö Felsége azt adja legelőször is elő, hogy ugyan azok a' környülállások, mellyeket a' Svétziai nép, okossága 's tsendes megfontolása által maga hasznára tudott fordítani, másoknak, kik az indulatok' mindenféle habozásainak engedték magokat, szerentéltlenségekre szolgáltak. Azok a' meg-

rázkodások, mellyek a' nemzeteket többnyire mindég vagy a' fejtelenség pusztításainak prédájivá teszik, vagy az egyedül való uralkodás igája alá hódítják, Svétziának, sarkalatos törvények' és olyan társasági rendtartás' behozására adtak alkalmatosságot, melly az ő jussait megörizi, szabadságát megerősíti, és a' nemzetet magát minden megerőltetéstől megmenti. — A' Finantziának mostani állapotja így adódik elő: 1807-nek a' végén 9,554,052 tallerra ment a' folyamatban lévő Bankotáknak a' számok; a' következő esztendőben 17,526,100 tallért tett az. A' kormánynak megváltozása után, 1809-dik esztendőben Májusban, a' Bank, a' karoknak végzése szerint elébb 6 milliót adott a' Statusnak hadiköltségekre, és azután apródonként mint egy 5 milliót az elébbi esztendőben tett adósságoknak és kiadásoknak lefizetésére. Az Ország Rendjeitől javasolt lefizetések és intézetek által a' papiros pénz 1808-dik esztendőnek végétől fogva egész 1812-dikig, de öszveséggel tsak mintegy 7 millióval nevedett, úgy hogy az, a' legutolján említett esztendőben átallyában vére 25,901,947 tallérokat tett. Attól fogva 1815-dikig a' Banknak semmi kiadása sem volt, hanem ezen idő alatt mintegy 3 milliót behuzott, úgy hogy 1814-nek a' végével 20,987,300 Tallért tett az öszveséges summa. A' Bank Creditumán fundáltt Ország adósság-levelei ugyan azon időben még a' mondottakon kívül 5,783,338 Bankotallérokra mentek. Továbbá a' Banknak még az a' terek is

a' nyakán feküdt, hogy 1820 - dikig a' Götha - Canalisra minden esztendőben 300,000 tallérokat, és a' Magazinumok Directiojának 1 millió, bizonyos esetekben pedig 2 millió tallért adjon előre esztendőnként, az ismét bejövő kifizetésekhez képeest. Az úgy nevezett pénzszükén való segítésre nézve, 1813-ban abban egyeztek-meg az Ország Rendjei, hogy a' kifizetésektől bejövő pénzekből a' Banknál magános költsönözések nyittatának, részszerént fekvő jószágokból álló zálogra, részszerént az új földműve, velőknek gyarapítására. A' Privat-Discountoknak Creditivumai mintegy 2 millióra mennek. Ezek a' summának fedezésére 750,000 tallérja van a' Statusnak esztendőnként. A' Bank bevételei és kiadásai közt ilyen különbség van: 1812-ben 33,546,398 tallérra mentek adósságai és kötelezetései, ellenben az ő keresetei és készpénze 38,539,347 tallért tettek. Az Orzágnak külső adóssága liquidálva van, és így ennél fogva 780,000 Tallér takarított-meg. — Ha ő Felsőge a' Király, és a' Koronaörökös több esztendőktől fogva oly szembeálló áldozatokat nem tettek volna a' papiros pénz' betségnek fenntartására, most a' Cursus 200 is volna, a' helyett, hogy most 100, — s 104-en áll. Ezen iparkodásaiknak közepette azonban nem hogy segítőkre találtak volna, de még holmi a' Statusnak végromlására dolgozó Váltó — uzsorásokkal kellett küszködniük. Ha ez az utolsó háború rosszul ütött volna ki, mitsoda állapotban volnánk most? Hadakozni kéntelenek voltunk a' nemzet betségének megtartása végett. De nem is veszítettünk. Először kevésbe is került az egész had; másodsor pedig győzedelmi koszorúkkal felékesítve tért vissza seregünk. Ha az aratás nem jól ütött volna ki, — ha azt az inséget, és éhséget kellett volna kiállanunk, melly két esztendő el-folyása alatt oly sok más tartományokat

meglátogatott, ha mezeinket a' jégeső, fergeg, árvizek, idegen betség vagy belső zürzavarok pusztították volna, mitsoda gyász inségbe estünk volna most? De nézzük körül magunkat! Mellyik Ország van nagyobb virágzásban, kívánatosabb nyugalomban mint a' miénk? Ő Felsőge pedig a' maga részéről végképpen lemond róla, hogy valaha ezen illy jól megfundáltt és garantirozott pénzjelnek a' betség fenntartani segélly, és meg van győződve attól, hogy az Ország Rendjei által fogják látni, hogy az erről való gondoskodás, a' szükséges eszközökről való tanácskozással egyetemben, tsupán tsak őket magokat illeti. Az Ország Bankja ne legyen ezután a' pénz' betség változásainak tsak özvedugott kezű bámulója; tudja-meg a' Nemzet, hogy van egy olyan törvényszék, melly e' részben a' közboldogságra vigyázni köteles; tudja-meg továbbá azt is, hogy ennek a' törvényszéknek a' szükséges segedelem forrásai kezén vagynak. Ő Felsőge tehát azt jóvallja, hogy hagyasson-meg a' Bank' meghatalmazottjainak, hogy a' környülállásokhoz képeest, mind váltói munkalkodások, mind nemes értzeknek az Országba való behozása és azoknak folyamatosan való elterjesztése által, a' pénzjelek kreditjét fenntartani igyekezzenek. Ő Felsőge úgy itél, hogy erre nézve, azokon a' kész pénzeken kívül, mellyek most a' Bank kasszáiban találtak, tökéletesen elegendő lesz, ha az 1 millió Tallérral neveltetik esztendőnként, mellyre nézve 1) a' vámheli adókat, mellyek most a' Hamb. Bankban Bankmótákkal fizetnek a' Cursus szerént, jövendőben ezüstben vagy Váltólevelekben, ugyan azon felszámlálás szerént kellene fizetni, és a' Banknak papiros pénzben kellene azokat a' Status' kezébe által adni, mindazonáltal a' váموkat szabadon kellene a' Kormánynak változtatni a' környülállásokhoz képeest, és a' Bank' Meghatal

mazoltjaival együtt meg kellene határozni, hogy mikor kellene az adókat pengő pénzben, Váltóban, vagy Banknotákban letenni. Minthogy a vámból egyik esztendő úgy véren mint a másikat, legalább is 550,000 Tallér Hamb. Banko bejön, mellyből az idegen Udvaroknál lévő Követségekre, és más külső szükségekre csak mintegy 150,000 Tallér kél-el, a mi ezen fellyül van, azzal a Bank tetszése szerint bánhatna. 2) a Banknak esztendőként legalább is 50,000 hajói font vasrudakat, vagy ugyan annyit érő réz-, vagy vas kézmiveket be kellene venni, és a helyett kézpénzének nevelésére váltóleveleket, vagy ezüstöt kellene neki szereznü, a mellynek egyszersmind az a haszna is lenne, hogy a hazában a mesterségek az által éllesztetnének; a Bank értékek vásárlásában való reudes költsönözéseinek is, a helyett hogy ezek most gyakorta a Váltólevelek eladásának gátolására, és a Cursusnak felverésére szolgáló eszközök, jövendőben, ha a Cursus időközben rosszabbá lesz, a Cursus szerint ismét meg kellene engedődni a költsönözés idején, mellytől mindazáltal a hámos urakatt's a t. a tőlök magoktól készített portékákra nézve meg kellene szabadítani; 3) a Koronának réz-, vas-, és tímsó dézmáit folyó árron a Bankrészére kellene adni, és 4) ugyan annak a Korona uradalmait, mint egy arra való állandó zálogot, hogy az a pénz betsének fenntartására köteleztetik, zálogba kellene adni. — Annak megakadályoztatására hogy a pengő pénzt az országból ki ne vigyék, az jóvaltatik, hogy a Svetziai Species Tallérokat a Hamburgi Bank Tallérnak betse szerént újra kellene veretni, mellynél fogva az a kívánság, hogy Váltólevelek helyett ezüstöt küldjenek ki, minthogy ennek nagyobb az értéke, magában elenyészne, úgy szinte minden apró pénzeket a Cursusnak közép folyamatja p. o. 96 Silling szerént kelle-

ne veretni. Jóvaltatik továbbá az is, hogy körül belől 6 esztendő alatt 6 millió tallér papiros pénzt venne-fel költson a Status, és ennek 3 proCentos Interessét jó pénzbe fizetné; hogy így résszerént a költsönözönek, a Status köz boldogságában való részvételre alkalmatosság adódna, résszerént hogy a szántóvetők és mesteremberek számára egy költsönözö fundusunk lenne, és ne kellene erre Banknotákat készítettüni, s kiadni, mellynél fogva a már meglévőknek betseket annál jobban meglehetne tartani. Ha a Cursus 96-ton fellyül 104, vagy legfellyebb 108 Sillingre menne, ekkor a Trassansokra, és Remittensekre közönségesen olyan adót kellene a Bank hasznára kivetni, melly a meghatározott maximumnak felesleges számával megegyezne; mindazáltal tsupán csak az alatt a feltételalatt esne meg ez az adó kivetés, hogy az Ország Rendjeinek öszvehívása nélkül 6 hónapoknál tovább ne lenne szabad annak tartani. A magános Disconto-Bankokat a mi illeti, ezekre nézve jó lenne, ha ezek szabadságaikat, kereseteikkel együtt az Ország Bankjának adnák által, az Assignatiókat mindjárt megfizetnék, az Obligatiókból $\frac{1}{4}$ vagy $\frac{1}{5}$ részt mindjárt lefizetnének, a többiről pedig 10 esztendők elforgása alatt fizetendő 5 perCent interesre adnának adóssági-leveleket, mellyeknek $\frac{1}{10}$ minden esztendőben sors által behúztatik, ellenben a Bank csak maga vinné az Országban a Disconto-foglalatosságokat, mellynek azt, a mit a kiszabott határon túl nyert, a földmívelésnek, fábrikaoknak, és bányáknak hasznára kellene fordítani. Egyébaránt ő Felsége még sok más intézeteket jóvall, a nemzet boldogságának előmozdítására, p. o. hogy a Banknak minden fekvőjóságokra való költsönözéseitől gabonában kellene az interest fizetni, azzal a szabadsággal, hogy a gabonának azon esztendeji kelő árra szerént pénzel

is meglehetne azt váltani; ezt a gabonát a Korona életesházaiba kelleve tenni; mellynél fogva 8 millió Bankótallér túlepenztől, az említett Bank-Discontot is ide értvén, mintegy 40,000 hordó élet jönne-be interestképpen 's a' t. Mind ezen csak jóvállásképpen előadott rendszabásokban az a' t. szél, hogy mind a' hitelezők, mind az adósok segítsenek, — hogy a' Banknak elegendő pengő pénz szolgáltatódjon közébe, folyamatban lévő Notáinak garantizálására, — mindenféle mesterségi szorgalom buzdításának, — az adóknak nevelése, a' mennyire csak lehet eltávoztatódjék, — és a' Statusnak elkerülhetetlen kiadásai a' Banknak olyan jóvedelmei által, mellyek nem egyenes adózásokból gyűlnek, de csak ugyan egyre mennek-ki, — fedeztessenek.

B é t s.

Az Erdélyi Nagy Fejedelemségbéli Kormányozó Széknél lévő Titoknok Sebes Antal Urat a' Bétsben lévő Udv. Fels. Erdélyi Cancelláriához Udv. Titoknoknak kinevezni méltóztatott ő Cs. Kir. Felsége.

* * *

E' folyó hónapnak 11-dikén méltóztatott ő Cs. K. Felsége a' Fels. Austriai Császári Leopold Rendjének titulare inepét nagy pompák között megünnepelni, és ezen alkalmatossággal a' Romai Szent. egyház Cardinalisi Papját, és Olmützi Herceg-Erseket Weinsbergi Trauttmansdorf Maria Thaddaeus Grófot ezen Rendnek nagy, — Cs. K. Kamarás és Májor *Adelstein Josef* Bárót pedig annak kis Keresztjével kegyelmesen meg-tisztelni. Az inneplés így ment végre: Minekutánna az említett napon 11- edfél órákor délelőtt az itt jelen lévő minden Leopold Rendjének nagy keresztes Vitézei, Comandeurjei, és kis keresztes Vitézei, a' Rendnek tisztjeivel, a' Rendnek gála rubájában, az Udvarnál a' Titkos Tanácsosi szobában összevgyülekeztek, és ő Felsége Nagy Mesteri öltözetben a' meg-

nyezet alatt leült volna, nem csak a' fent említett két Candidatusok, hanem mind azok a' Bétsben lévő újabb Tagjai is a' Rendnek, kik akkor midőn a' Rendbe felvétettek, a' Fejedelmi lakóhelytől távol voltak, a' rendes háttal ő Felségének a' Nagy Mesternek kezeibe letették: sokan kik más alkalmatossággal a' Vitézi parolát nem vették, ez alkalmatossággal ezen pompás ceremónia rajtok végre vitetett. E' meglévén ő Felsége felkelt a' thronusról, és előre hajtásván Felséges Udvarának személyeit, és az egész Leopold Rendje' tagjai, egész pompával az Udvari Kapornaba ment, hogy a' Rend Praelatusa a' Bétsi Hertzeg Ersektől tartatott Misén jelen legyen. Végződván az ájtatosság ismét az előbbi rendel történt a' visszamenetel. Ezután következett a' nagy ceremóniás szalában a' Rend' ebédje, mellyen minden tagjai a' Rendnek 4 szakaszokban a' Felséges Nagy Mesternek előlülése alatt Császári módon megvendégeltettek.

* * *

Eppen csak most jön ki ez a' Felséges Patens:

„Mi I. Ferentz 's a' t. Megfontolván azokat az egyenetlenségeket, mellyek a' fekvő jószágoktól fizetendő adóknak az eddig fennállott sinórmérték szerint való kiosztásából egész tartományokra, kerületekre, és helységekre, valamint egyes adózó személyekre nézve is származnak: meghatároztuk, hogy minden mi Német és Olaszországi tartományainkban e' részben egy illendő, és állandóan használható Systemát állítanánk fel. Vezérlő szempontjaink ezen általán fogva hasznos szándékunkban e' következők voltak, ugymint: a' legszorosabb igazság' megfogásának alkalmaztatása, továbbá a' földmívelésbeli szorgalomnak éllesztése, mellyre kiváltképpen sokat tesz, ha a' földtől járó adók helyesen ki vannak szabva, és ugyan annak holdgító

előmenetelének lehető előmozdítása. Ehez képpent parantsoljuk: § 1) A' fekvő jószágoktól fizetendő adónak alája wannak vettelve, a' földnek, és az épületnek használásai. § 2) Mint tulajdonképpen való föld használások adózás alá vonattatnak: a' földnek minden termő színei, azon pénzé számlált termésekhez képpent, mellyeket azok rendes szorgalom mellett behozhatnak. § 3) Mint épületbeli használások adózás alá vonattatnak: az a' haszon, mellyet az épület által elfoglalt földszíne az eredeti termés útján behajthatna, ha így vennék annak hasznát, — és az a' bér, mellyet maga az épület behoz, vagy behozhat. § 4) A' fekvőjószágtól járó adó a' tiszta jövedelemhez mérettetik, és erre vettetik. § 5) Tiszta földhaszonnak nevezzük azt a' jövedelmet, mellyet a' birtokos minden ő termő darabföldjéből, az idő szerént való termesztés' neme után, az azon vidéken szokásban lévő művelés módjának gyakorlása mellett, a' rendes termékenységi esztendőekben bevehet, minnekutánna a' föld művelésére, vetésre, az ezzel való bánásra, és a' terméseknek be takarítására megkívántató és szokásban lévő költségek mind kivonattak. § 6) Az épületek körül azoknak szükséges fenn tartások, a' benne heverő tőkepénznek bizonyos meghatározott idő alatt vagy résszerént semmivé való létét, és az ezeknek levonása után maradót tiszta jövedelem véteik számba. § 7) A' tiszta föld's házhaszonnak kitértés a' gazdasági felmérés, lerajzolás, és megbetsülés útján történik. § 8) A' mérest tulajdonképpen való, tudományos pallérozódású, és gyakorlott katonai 's polgári földmérők viszik végre. § 9) Ennek követke zésében minden helységnek a' számára egy tulajdonképpen való földabrosz készítettetik, mellyen annak kerülete, határai, és minden azon belől lévő egyes te lekek, a' művelés nemének, a' birtokos személyének, a' föld topographiai fekvé-

se' természeti vagy mesterséges határainak, 's annak formájának ülőmbözösége szerént, és a' felvett mértékben képesen elő terjesztetik. § 10) A' megbetsülést tulajdonképpen való, a' kerületnek helyhez tetési, és gazdálkodási körülállásaival esmerős, a' gazdálkodásban jártas, tapasztalt törvényes egyenességű, és tisztaszivü Biztosok fogják végre hajtani. § 11) Ezek a' 4, 5, és 6 §-ok szerént tesszik lépésciket, és azt nyomozzák ki, hány klasszisokra oszlanak minden természet's nemében a' telekek, tudniillik mennyi szántó föld, rét, szőlőtermő föld, legelő, erdő 's a' t. van az illető helységnek kerületében, és miképpen különböznek azok egymástól? Mennyit hoz be minden természet's nemében és minden rendben bizonyos meghatározott darabföld esztendőnként a' rendszerént való terméseket öszve véve az ott helyben szokásban tévő termesztés módja szerént, mennyire lehet azt állandóan kerek és közép számmal jó pénzben tenni? Mennyire megy a' művelési költség, 's mennyi marad ennek a' haszonból való kivonása után? § 12) E' szerént minden természet's nemére tartozó és minden klasszisú földre egy Tariffa készítettetik, melly annakutánna minden birtokosnak egyes darab földjeire, ezeknek kiterjedésekhez képest, alkalmaztatik. § 13) Az épületek, az általok elfoglalt hely abban az esetben lévő hasznának, ha épület nem volna rajta, és a' házbérnek kinyomozásánál fogva, egyiknek is különös szerkesztését el nem mellőzven, betsültetnek meg. § 14) A' földnek 's épületeknek megbetsülése a' birtokosoknak minden személyes kötelezettescikre való tekintet nélkül esik meg, akár tsupa személyesek, akár pedig a' külső vagyona fundáltak legyenek ezek. Tőkepénzi-adósságok, pénzzolgáltat, gabona-fizetés-, robot- 's dézmabeli kötelezettescik, akármi okból szármozzanak azok, a' tiszta föld 's ház

23-dik éjtzakáján történt változó egészség az a' játékot eltiltotta; a' Püspök ö' Excellentiáját pedig arra határozta, hogy minden templomokban parantsolatját ki függesztetné, hogy minden Pap a' Sz. Míse áldozatban, ö' Excellentiájának a' Gubernatornak egészségéért és életéért, mind addig imádkozzon, míg a' parantsolat vissza nem vonattatna. Imé a' virtus és érdem, mind egészségben, mind betegségben barátokra talál. — Hála Istennek! ö' Excellentiája már jobban, és veszedelmen kívül vagyon. Az Isten ö' Excellentiáját még sokáig éltesse, mindnyájan kívánnuk.

Magyar Ország.

Békes Vármegyéből e' folyó hónap 19-dikéről így irnak. Mint többnyire mindenütt az egész országban, úgy nálunk is jó meleg volt a' mult őszi. Mindenféle mezei munkákat szélre lehetett tenni. Eleget is elvetettek a' Békes Vármegyebeliek. Ámbár a' föld nem igen oltsó; mert p. o. a' Kondorosi, Csabacsúdi, 's más pusztákon 10 fl. annak holdja, 's még sem maradt semmi; örömet adnak gabonaáros embereink jó oltsó pénzen azt az életet, mellyet magok drágában vettek be; de nem jön egy verő is, ámbár a' gabona árra leszállott, úgy hogy egy köből vagy 2 posoni-mérő szép búza tsak 12 fl. Váltó-Czédula. A' marha, szalonna, 's bor sem drágák. Igen jó tehenet lehet venni 100 forinton Váltó-Czédulában; a' szalonna' fontja 36—45 xr; — a' bornak akója 8—10 fl. Még a' Rörös

vizében is igen nagyon megsokasodtak az idén a' halak és a' rákok.

P r u s z s z i a.

A' Király ö' Felsége General-Lajtnánt Diericke úrhoz e' következő levelet küldötte: „Valóságos Titkos Követségi Tanácsos Ancillon úrnak abbéli jelentésére, hogy az én legidősebb fiam a' Koronaörökös ö' R. Fő Hercegsége már a' neveltetési pályát megfutotta, én a' nevezett urat eddig nyultt nevelési kötelességei alól feloldoztam, neki, a' Koronaörökös nevelésében és oktatásában kimutatott munkáló lásával való tökéletes megelégedésemet kijelentettem, ötet a' Veres Sas Rendjének másod rendü Ci-merével megtiszteltem, és 8 esztendőltől fogva e' részben tett szolgálatiért il. lendő esztendőji fizetést rendeltem számára. Midőn én az úra't ezt, mint fiamnak a' Fő Hercegségnek legfőbb Kör-mányozójok kultára a' lom, annél fogva köszönetemet nyilatkoztatom ki az úr eránt azért, hogy az úr legidősebb fiamnak a' Koronaörökösnek, és második fiamnak Wilhelm Fő Hercegségnek neveltetésére tökéletes megelégedésem szerént felvigyázott. Az úr ezt a' nagyon fontos dolgot, és kötelességet tökéletesen tellyesítette, és köszönetemet azzal bizonyítom meg, hogy az úrnak képe- met, és 1000 darab aranyokból álló ajándékot küldök ezennel. Tartsa meg az urat a' Gondviselés még sokáig.

Költ Berlinben Januárius 10-dikén 1818.

Fridrik Wilhelm.

824 x forint húszas pénzért, adtak Váltó czédulában: —
Januárius 20-dikén 300 $\frac{1}{2}$ — 21-dikén 299 $\frac{1}{4}$ — 22-dikén 299 $\frac{1}{2}$ — forintot.